

ASPEKTI SVEČENIČKOG »SUSRETA« S EGZISTENCIJALNO DOŽIVLJAJNIM TENDENCIJAMA NAŠEG ROBA

Dr Ante Kusić

Pokušat ćemo odgovoriti na pitanje: **Koji su aspekti kršćanskog »susreta« jednog svećenika s tim tendencijama?**

Riječ »susret«

Riječ »susret« u postavljenom pitanju stavljam u navodnike jer je uzimam u posebnom značenju, naime —u značenju koje toj riječi daju iza Martina B u b e r a posebno personalistički orijentirani mislioci: dati se »potresti« ličnošću drugoga, i sam »potresti« drugoga svojom ličnošću u susretljivom »dijalogu«, uz osnovnu dispoziciju »zajedno tražiti«, a ne uz dispoziciju »pobijati protivnika«.

Kršćanski »susret« s egzistencijalnim tendencijama našega doba znači ovdje: dati se »potresti« suprotnim nazorima na svijet i nastojati »potresti« onoga koji drukčije misli svojim nazorom na svijet. U običnom životu često se kaže: »Sve razumjeti — znači: sve oprostiti.« Ta je dispozicija, jasno, u takvoj formulaciji samo skrajnji slučaj na širokom rasponu relacija što ih život sam po sebi donese, i mi nećemo raspravljati o samoj temi pod tim vidikom. Ovaj skrajnji slučaj »sve oprostiti« može nam ovdje poslužiti samo kao tamna pozadina, da bi što bolje odskočile svijetle boje onoga »sve razumjeti« što ih kao samu jezgru u sebi nosi kršćanski pojam »sveopće ljubavi«. Max Scheler je u svojoj knjizi »Bit i forma simpatije« (Wesen und Formen der Sympathie) naučno obradio onu otvarajuću snagu ljubavi, koju snagu kršćanstvo poznaje već dvije tisuće godina. Onaj koji ljubi ne ljubi zato što je već prije spoznao vrijednost drugog čovjeka, nego obratno, baš zato što ljubi, u stanju je otkriti one vrline drugog čovjeka koje bi morale ostati nespo-

znatljive jednom čuvstveno neutralnom, čisto teorijskom promatranju — to je temeljna misao u naučnoj Schelerovoj obradi ljubavi. Kršćanstvu je to poznato već iz doba Kristova života na zemlji.

Ljubav »usprkos svemu« i prema svemu

Kršćanski »susret« s egzistencijalno doživljajnim tendencijama našega doba znači: u sveopćoj ljubavi »usprkos svemu« nastojati razumjeti svakoga i tako disponirati ljude za traženje istine. To je ujedno geslo Njegove Uzoritosti našega Kardinala — »veritatem quaerentes in caritate«. To je osnovna misao enciklike »Mater et Magistra« Ivana Dobroga, posebno kad govori o »obnovi zajedničkog života u istini, pravdi — i ljubavi« kao »pokretačkoj snazi« crkvene socijalne nauke, ili — kad na dan 6. IX 1962. govori studentima: »Ne budite strogi katalogizatori ljudi i događaja. Budite uvijek na raspolaganju velikim planovima Providnosti.« Tražiti istinu u ljubavi sa svim ljudima — to je ujedno temeljna značajka dugogodišnjeg zasjedanja II Vatikanskog koncila.

U kontekstu svega ovoga: kršćanski »susret« svećenika s egzistencijalno doživljajnim tendencijama našega doba znači: — prednjačeći u »susretljivosti« i ljubavi prema svakome i poštujući na taj način tuđu »individualnost« — dati se »potresti« i istovremeno omogućiti ljudima da budu »potreseni« unutarnjim — njima nepoznatim — sadržajem kršćanstva. Pokušat ćemo analizirati neke od aspekta ovoga »dati se potresti i nastojati potresti druge« sadržajem kršćanstva!

Papini je u svom djelu »Papa Celestin VI« na račun ne baš rijetke svećeničke uspavanosti i bezbrižnosti postavio pitanje: »Jeste li se ikada upitali zašto k vama ne dolaze i zašto ne pristupaju u vaše crkve tolike duše pune žara, toliki neustrašivi duhovi, tolike duše koje mogu vjerovati i koje su pripravne na žrtvu? Jeste li se ikada upitali radi čega se mnoštvo koje sluša vaše riječi, daleko većim dijelom sastoji od žena i djece nego li iz rascvjetanih mladića i odraslih muževa?«

Pod ovim i sličnim pitanjima leže zadaci i opasnosti kršćanskog svećenikova »susreta« sa suvremenim ljudima. U cilju »susreta« svećenik mora imati u sebi dispoziciju otvorenosti prema svijetu. Ta otvorenost međutim u sebi nosi opasnost da svećenik većim dijelom svoga bića umjesto Bogu pripadne svijetu, da on ne poučava svijet, nego da svijet poučava njega. Tu je jedna od egzistencijalno »potresnih« situacija za svećenika. Egzistencijalno rješenje te mučne situacije jest u geslu Kongregacije Redemptorista: »Iznutra kartuzijanac, izvana apostol«. Bez obzira na moguće opasnosti posvjetovnjačenja, svećenik — poput sv. Pavla — mora biti »sve svima, da bi na svaki način neke spasio« (I Kod. 9, 19—23).

U cilju »susreta« sa suvremenim svijetom svećenik bi morao biti sa svim bliz današnjem čovjeku. Međutim — on često ima prigodu osjetiti kako je današnji čovjek njemu tuđ, kako ga izbjegava. Tko ne poznaje nagli prekid veselog razgovora kada u brijačnicu, u vlak uđe svećenik, — dok se ljudi ponovno ne snađu i počnu govoriti, npr. o vremenu.

I nije to iz neprijateljstva prema svećeniku, nego — kao da današnji čovjek hoće imati svoje područje i svoje vrijeme koje se svećenika »ne tiče«. Ljudi našeg vremena pozivaju svećenika kada oni to hoće ili kada oni to smatraju potrebnim; inače kao da ga žele držati »u distanci«. Bernanos u svom romanu »Dnevnik jednog župnika« na župnikovo pitanje »što se o meni misli u župi . . . i što vi mislite o meni« — kroz usta starog sakristana odgovara: »Župnik je kao notar. On je tu za slučaj potrebe. Inače on mora ljude pustiti na miru.« On ima krštavati djecu koju mu donesu, vjenčavati one koji mu dođu, »čitati« misu i prisustvovati pogrebu. Osim u tim slučajevima ljudi ne žele vidjeti ga u svećeničkoj funkciji. — U takvom raspoloženju jest razlog da je ulici, javnim mjestima osim crkve postalo donekle teškim i samo svećeničko odijelo. Veliki broj današnjih ljudi svećenika ne samo da izbjegava, nego ga i mrzi. Neočekivan je stav što ga ovdje zauzima filozof Nietzsche. U drugom dijelu svoje knjige »Tako je govorio Zaratustra« on piše: »Ovdje su svećenici; iako su oni moji neprijatelji, mimo njih prođite mirno i s mačem u koricama! . . . Oni su opaki neprijatelji. Ništa nije željnije osvete nego njihova skromnost. I lako se uprlja onaj koji njih napada. Ali moja krv je srodna s njihovom, i ja hoću da znam kako je moja krv i u njihovoj poštovana«. — Izbjegavanje i mržnja prema svećeniku također je jedna od egzistencijalno »potresnih« situacija s obzirom na svećeničko djelovanje. »Biti potresen« za svećenika ovdje znači: postaviti sebi pitanje »otkuda to izbjegavanje, otkuda ta mržnja?« Odgovor je: Ima više razloga za to!

Posvećenje materije

Mržnja na svećenički stalež u obliku »antiklerikalizma« ima svoj korijen u podsvijesnom otporu protiv izvjesnog političkog poretka — »klerikalizma«, u kojem svećenici imaju poneke privilegije. Ali, kako zapaža Oswald Spengler, — danas, u vremenu tehnike i materijalne privrede — glavni razlog neprijateljstva prema svećenstvu jest: otpor čovjeka činjénica »protiv tiranije čistog mišljenja«. K tome nadolazi mržnja čiste svjetovnosti prema svjedocima nadnaravne stvarnosti, mržnja slobodarstva prema svim oblicima sputavanja slobode, mržnja materijalnosti prema spiritualnosti, politička mržnja prema samom svećeničkom staležu shvaćenom kao »država u državi«, itd. — »Potresti druge« ovdje za svećenika znači: činima aktivne ljubavi »potresti« protivnike i razbijati njihove predrasude, te tako oslobađati ih od njihove mržnje, — nastojeći da oni osjete kako se materijalnost i spiritualnost, narav i nadnarav ne isključuju nego nužno dopunjuju. Pater Teilhard de Chardin u tom smislu piše kako svaki kršćanin mora u sebi izgrađivati dispoziciju kristocentričkog »posvećivanja ljudskih napora i humanizacije kršćanskog nastojanja« (Le Milieu Divin, str. 55—62). I tako — »Bog je na neki način na kraju moga pera, mog pijuka, moga kista, moje igle, — mog srca, moje misli . . . Mi ponavljamo: snagom Stvaranja, i još više snagom Inkarnacije, ništa — ovamo dolje — nije profano onome koji zna gledati« (ibid.). Kršćaninu je materija »sveta materija«, pa — stoga: »Digni

glavu, Jeruzaleme! — Pogledaj bezbrojno mnoštvo onih koji grade i istražuju. U laboratorijima, u studijima, u pustinjama, u tvornicama, u golemoj društvenoj talonici, — vidiš li ih ti, sve te ljude koji se pate? . . . E pa dobro, — sve to što po njima fermentira: u umjetnosti, znanosti, mišljenju — sve je to za tebe. — Hajdemo, otvori svoje ruke, svoje srce, i primi — kao tvoj Gospodin Isus — struju, poplavu ljudskog soka. Primi ga, taj sok, — jer bez njegova krštenja, ti ćeš uginuti bez želja, kao cvijet bez vode; i spasi ga, jer, bez tvoga sunca, on će se ludo razasuti u sterilnim stabljikama» (Le Milieu Divin, str. 202). — Ako je svećenik nadahnut dispozicijom ljubavi prema stvarima i ljudima, prema materijalnome i spiritalnome, ako i samo tijelo gleda kao na hram Duha Svetoga, i — ako u tome smislu smatra materiju »svetom materijom«, on će naći način kršćanskog odnošenja i prema privrženim vjernicima i prema onima koji s bilo kakvim predrasudama nastupaju protiv njega. Uz takvu osnovnu dispoziciju on će negdje biti priprosti i pobožni svećenik koji vodi računa i o dnevnim materijalnim potrebama svojih vjernika, uvijek iskreno spreman da pomogne i u najsitnijim stvarima, očitujući na taj način preko sitnih stvari veličinu svećeničkog srca — kao brižljivo majka. Takvi siromašni i priprosti svećenici jesu kao kristali koji ne blistaju samo stoga — jer iz svoje skrovitosti nisu nikada stavljeni na svjetlo. — Na drugom mjestu, svećenik će morati biti dobar organizator u akcijama krupnijega stila. Sjevernoamerički »Father« pripada ovome tipu. U njegovu odgoju u sjemeništu vodi se puno računa i o sportu, zbog dobre tjelesne kondicije. Njegov odgoj u teologiji orijentiran je na to da on neće biti samo dušobrižnik u strogom smislu riječi, nego da će on ujedno upravljati katoličkom osnovnom školom svoje župe, visokim školama u većim mjestima, katoličkim bolnicama, domovima, katoličkim udruženjima i organizacijama. Njegov ugled u župi jest golem, čak i kod nekatolika, budući da je i za njih od značenja njegova organizaciona sposobnost. On je »Father« — otac svoje župe. Njegova braća i sestre, čak i njegova majka, nazivaju ga »Father«. Sve svoje župljane, čak i starije gospođe, on naziva, kao otac obitelji, samo imenom. Siromašni talijanski »prete«, ili francuski »cure« kojeg se odgaja tako da u potrebi može biti i župnik, i kapelan, i sakristan, i domaćica u istoj osobi, nije po ukusu katolika Sjeverne Amerike. Henry Morton Robinson, u svojoj knjizi »Kardinal« obrađuje tip ovakva svećenika. Njegov Father William Monaghan, župnik Sv. Margarite u predgrađu Bostona nazivan je od svojih vjernika »Dollar-Bill« zbog sposobnosti da izvuče novac za svoju župsku crkvu i svoju školu. Kad on »ne bi bio svećenik, u drugim vremenima i pod drugim nebom, on bi mogao biti sve što god je moguće: centurion pod Pompejom, kapetan nekog brzog jedrenjaka ili generalni direktor neke velike tvornice čelika . . . Kao iskusan vlakovođa brzim vlakom, on je upravljao vjerskom općinom Sv. Margarete okretno i svijestan odgovornosti, čvrsto ostajući u tračnicama devize: ovdje se plaća za svaki kilometar«. — Tip organizatora velikog formata predstavlja u prvoj polovici našega stoljeća berlinski apostol dr. Karl Sonnenschein (1876—1929). Kad je 1918. stigao u Berlin, postavio je sebi golemi program: od 400.000 glavnog grada stvoriti jedan katolički blok s jakim katoličkom svijesću. Već je nosio u sebi klicu smrti, i pošao je liječniku s pitanjem: »Koliko

mi još vremena preostaje?« »Deset godina« — »Deset godina? Dobro, kroz to vrijeme ja ću to ostvariti«. Preostalih deset godina živio je sa satom u ruci. Njegova briga za duše, barem u početku, nije bila sakralna. Ljude na koje računa on ne vodi u crkvu, on ih dovodi u biroe svojih SSS (das Secretariat sozialer Studentenarbeit), AAA (das allgemeine Arbeitsamt), KKK (der Kreis katholischer Künstler), — razgovara s njima sate i sate, brine se za sve njihove potrebe. Kao svoje glasilo objelodanjuje »Berliner Kirchenblatt«. Čitava vojska dobrovoljnih suradnika stavlja mu se na raspolaganje. On sam nastupa kao sjajan govornik i redaktor. I — rezultat? Pokazao je njegov pogreb. Od posljednjih njemačkih careva Berlin nije vidio takva pogreba: vlada sa svim ministrima, diplomatski korpus, stotine tisuća onih kojima je pomagao išle su u posmrtnoj povorci kroz ulice Berlino. Sve vjeroispovijesti tugovala su nad njegovim grobom. Jedan ateist rekao je tom prigodom: »To nije pogreb, to je hodočašće«. Jedan od prisutnih odgovorio je: »To je svećenik koji nije posjedovao ništa, a hranio je i odijevao mnoge tisuće«.

Izvadak iz predavanja održanog na teloškome tečaju u Zagrebu god. 1966.